

Kursplan

Nämnden för utbildningsvetenskap

Institutionen för didaktik och lärares praktik

1YL003 Yrkeslärande, kunskapsutveckling och specialpedagogik, 15 högskolepoäng

Vocational Learning, Knowledge and Special Education, 15 credits

Ämnesgrupp

Utbildningsvetenskap/didaktik allmänt

Nivå

Grundnivå

Fördjupning

G1N

Fastställande

Fastställd 2012-02-06

Senast reviderad 2013-11-27 av Institutionen för utbildningsvetenskap. Revidering av litteraturlista.

Kursplanen gäller från och med vårterminen 2014

Förkunskaper

Grundläggande behörighet samt kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper förvärvade genom yrkeserfarenhet, högskoleutbildning eller annan eftergymnasial utbildning.

Godkänt betyg på Verksamhetsförlagd utbildning i kursen 1YL002 Yrkesläraren och eleven

Mål

Efter avslutad kurs skall den studerande kunna:

- beskriva särdragen i det egna yrkeskunnandet samt illustrera hur dess teoretiska och erfarenhetsgrundade aspekter kan beskrivas i relation till andra yrken och till yrkeslärande
- i anslutning till det egna yrkesområdet och med utnyttjande av pedagogisk teori och didaktiska överväganden argumentera för val vid planering och genomförande av lärsituationer
- redogöra för olika perspektiv på lärande och utveckling, samt kritiskt diskutera hur elevers skilda villkor kan påverka deras möjligheter till lärande
- redogöra för och problematisera lärande och socialisation i ett livslångt perspektiv med hjälp av begrepp såsom identitet, genus, klass och etnicitet
- förklara och kritiskt förhålla sig till begrepp och fenomen rörande normalitet och avvikelse i relation till inkluderings- och exkluderingsfenomen i skola och utbildning och redogöra för vilka konsekvenser detta får på organisations-, grupp och individnivå
- redogöra för specialpedagogiska perspektiv och förklara deras pedagogiska innebörder för att motsvara läraruppdragets krav på att kunna möta elevers olikheter i den pedagogiska verksamheten

- utämpa forskningsvetenskapliga principer vid planering av undersökning, samt använda sig av intervju och observation som metod för insamling och underlag för analys av data

Innehåll

Kursen utgår från den studerandes tidigare yrkeserfarenheter, och den studerandes eget lärande står i centrum. Kursens innehåll behandlar teorier om lärande, allmändidaktik och yrkesinriktad didaktik, med tonvikt på lärmiljöer och undervisning i gymnasieskolans yrkesutbildningar. I kursen får kursdeltagarna med utgångspunkt i beskrivningar av den egna erfarenhetsgrundade kunskapen och yrkeslärandet utveckla verktyg för att knyta an till yrkesdidaktiska konsekvenser för undervisningen och att möta elevers olikheter.

Kursen betonar individens utveckling och betydelsen av skilda sociala villkor i en pedagogisk kontext. Relationen skola – individ – samhälle analyseras avseende reproduktionsmönster där genus, klass och etnicitet intar en central plats. I kursen behandlas även ungdomar som grupp och ungdomsbegreppets granskas i ett historiskt, socialt och kulturellt sammanhang, vilket knyts till frågor om socialisation och identitetsskapande, samt hur detta kan relateras till elevers lärande och utveckling. Digitala medier och deras betydelse för ungdomars meningsskapande problematiseras, liksom tänkbara konsekvenser av att använda sig av digitala medier i ungdomars läroprocesser.

Kursen innehåller olika teorier om normalitet och avvikelse. Företeelser som diagnostisering och kategorisering av elever behandlas ur både historiska och aktuella samhällsliga perspektiv. Vidare behandlas vilka funktioner denna diagnostisering och kategorisering av elever fyller på grupp- och organisationsnivå, samt vilka konsekvenser densamma får för elevers utveckling och identitetsskapande. Olika normalitetsbegrepp diskuteras, och hur skolan som institution bidrar till att skapa föreställningar om normalitet och avvikelse inom olika områden.

Särskilt fokus riktas mot specialpedagogisk kunskap och stödinsatser med koppling till social utsatthet och funktionshinder i det pedagogiska arbetet. Specialpedagogiska perspektiv problematiseras, och möjligheter att kunna förebygga och undanröja skolvårigheter i undervisningen granskas och värderas med hänvisning till uppdraget att skapa demokratiska läroprocesser. Den pedagogiska verksamhetens organisering belyses utifrån ett relationellt perspektiv där både kognitiva och emotionella dimensioner beaktas i undervisningen. Kritiska aspekter gällande arbetet med åtgärdsprogram bearbetas och analyseras och hur detta kan relateras till att kunna främja en ökad måloppfyllelse för elever i behov av särskilt stöd.

I kursen läses skönlitteratur som behandlar elevers skiftande sociala villkor och ofta komplicerade uppväxtvillkor, vilket syftar till att utveckla en fördjupad förståelse inför det komplexa professionsuppdraget att kunna möta elevers olikheter och finna varierande och kreativa pedagogiska strategier.

Professionsbas och professionell progression

I kursen fördjupas förståelsen av begreppet yrkeskunnande genom att diskutera och problematisera lärares yrkeskunnande med hjälp av vetenskapliga studier av lärarprofessionalitet, genom observation av och möten med lärare, och genom reflektion över den egna erfarenhetsgrundade yrkeskunskapen.

I kursen får den studerande en fördjupad bild av läraryrkets komplexitet, med betoning på sådana områden av verksamheten som rör elevers hälsa, studiesociala situation och olika former för stöd och resurser för elever, som t ex åtgärdsprogram och individuella studieplaner.

Vid sidan om att studera lärmiljöer och undervisning, riktas uppmärksamheten mot specialpedagogiska behov och de möjligheter som lärare har att uppmärksamma och möta elevers olikheter i den pedagogiska verksamheten.

Vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig progression

Projektarbetet i kursen syftar till att beskriva och belysa ungdomars yrkeslärande med utnyttjande av de teoretiska perspektiv som presenteras via litteratur och föreläsningar. I kursen utvecklas den studerandes förmåga att planera och delta i projektarbete, liksom att använda dialogseminariemetoden för datainsamling rörande praktisk kunskap och yrkeskunnande. Den forskningsmetodiska träningen betonar forskningsetiska principer och att använda intervju som metod för insamling och underlag för kvalitativ analys av data.

Undervisningsformer

Undervisningen bedrivs i form av verksamhetsförlagd utbildning, föreläsningar, projektarbete, litteraturstudier, seminarier mm. Samarbete och projektorienterat arbetssätt utgör grunden för kunskapsinhämtandet. Arbetssätten förutsätter att den studerande är aktivt deltagande i både individuellt arbete och i grupp.

Undervisningen bedrivs på svenska.

Examinationsformer

Kursen bedöms med betygen Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd. Examinationen sker individuellt i muntlig och skriftlig form, enskilt och i grupp. Bedömning av de studerandes kunskaper och färdigheter sker kontinuerligt. VFU examineras i samråd med VFU-lärare i verksamheten.

För betyget Godkänd krävs att förväntade studieresultat är uppfyllda. För moment som består av verksamhetsförlagd utbildning används betygen Godkänd eller Underkänd. Den som har underkänts på VFU har rätt att genomföra VFU:n ytterligare en gång.

Kursvärdering

Efter avslutad kurs genomförs en kursvärdering som sammanställs skriftligt och återkopplas till studenterna. Sammanställningen redovisas för aktuella institutionsorgan och för berört programråd samt arkiveras av kursansvarig institution.

Övrigt

Eventuella merkostnader i samband med uppgifter och dylikt bekostas av den enskilde studerande.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Obligatorisk litteratur

Ahrne, Göran; Roman, Christine & Franzén, Mats. (2008) *Det sociala landskapet: en sociologisk beskrivning av Sverige från 1950-talet till början av 2000-talet*. Göteborg: Korpen, (351 s). – delar av ca 200 s (kap 1-4).

Aspelin, Jonas. (2003). *Zlatan, Caligula och ordningen i klassen. En interaktionistisk analys*. Lund: Studentlitteratur, (174 s).

Asp-Onsjö, Lisa. (2010). "Specialpedagogik i en skola för alla – att arbeta med elever med skolsvårigheter." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (senaste upplagan) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur. ISBN: 978-91-27-11800-3 (s 339- 359).

Becker, Howard S. (2006). *Utanför: avvikandets sociolog*. Lund: Arkiv - s 17-29 i kurskompendium.

Bronäs, Agneta. & Runebou, Niclas. (2010). *Ämnesdidaktik - en undervisningskonst*. Stockholm: Norstedts (176 s).

Bunar, Nihad. (2010). "Utbildning och mångkulturalitet –i det globala samhället." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur. ISBN: 978-91-27-11800-3 (s 117-121)

Dimenäs, Jörgen (red.).(2007). *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metod*. Stockholm: Liber, (260 s).

Eriksson, Robert. (2010). "Den sociala selektionen till högre utbildning – restriktioner och val." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (s 361- 394). ISBN: 978-91-27-11800-3.

Hammarén, Maria. (2005). *Skriva – en metod för reflektion*. Stockholm: Santéus förlag, (55 s).

Hansson, Thomas. (2009). *Didaktik för yrkeslärare*. Lund: Studentlitteratur, (230 s).

Högberg, Ronny. (2009). *Motstånd och konformitet. Om manliga yrkeselevers liv och identitetsskapande i relation till kärnämnen*. Linköping: Linköpings universitet Institutionen för beteendevetenskap och lärande (185 s)(delar av, ss 7-48). ISBN: 978-91-7393-543-2

Karlsudd, Peter. (2007). The "Narrow" and the "Wide" Activity: The Circumstances of Integration. *The International Journal of Disability, Community & Rehabilitation*. Volume & No 1, (9 s).

Liberg, Caroline. (2010). "Den didaktiska reliefen – att vara lärare". I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur. (ss 215- 231).

Lindgren, Simon (red.) (2009) *Ungdomskulturer*. Malmö: Gleerups (175 s).

Phillips D.C. & Soltis, Jonas. (2010). *Perspektiv på lärande*. Stockholm: Norstedts, (185 s).

Selander, Staffan. (2010). "Didaktik – Undervisning och lärande" I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (ss 197- 214).

Skolverket (2008). *Studieavbrott och stödinsatser i gymnasieskolan*. Stockholm: Skolverket, (73 s).

Skolverket (2001). *Tre magiska G:n*. Stockholm: Skolverket, (56 s).

SOU 2010:64. Utredningen om översyn av skolans arbete med utsatta barn (2010). *Se de tidiga tecknen - forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola: delbetänkande*. Stockholm: Fritze, (158 s)(valda delar, c:a 100 s). ISBN: 978-91-38-23444-0 Tillgänglig på Internet: www.regeringen.se/content/1/c6/15/26/91/50e04e23.pdf

Säljö, Roger.(2010). "Den lärande människan - teoretiska traditioner." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (ss 137-195).

Wernersson, Inga. (2010). "Om genusordning förr och nu – betydelsen av utbildning." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (s 395- 416). ISBN: 978-91-27-11800-3.

Valbar skönlitteratur till kursmomentet social utsatthet och funktionshinder (ca 300 s).

Kan tillkomma kompendier och/eller vetenskapliga artiklar till självkostnadspris.

Referenslitteratur

Denscombe, Martyn. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur, (444 s).

Skolinspektionen (2009). *Varannan i mål. Om gymnasieskolornas (o)förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning*. Rapport 2009:1. (29 s).

Skolverket (2008). *Studieavbrott och stödinsatser i gymnasieskolan*. Rapport 322. Stockholm: Fritze, (68 s).

Skolverket (2008). *Allmänna råd och kommentarer. För arbete med åtgärdsprogram*. Stockholm: Fritze, (24 s).

Kursplaner och läroplaner:

Läroplan för gymnasieskolan (nedladdningsbar via www.skolverket.se)

Skolverket (2000). *Kursplaner för gymnasieskolan*. Stockholm: Fritzes. (finns som pdf-fil). Nedladdningsbar via Internet.